

MORNINGBRISS

Nr 3. Arbeterskornas tidning. — Utgiven av Kvinnornas Fackförbund. Juni 1908.

Kvinnornas protest mot lagförslaget rörande inskränkning i nattarbete.

Med anledning av k. propositionen angående förbud för kvinnor att inom vissa industrier arbeta nattetid och arbeterskornas protest häremot har på senaste tiden en riktig storm av ovilja utgjutits i arbetarepartiets press, och de som fått utgöra skottavlan för allt klandret är socdem. kvinnokonferensens arbetsutskott. Detta har nämligen, trogen det beslut som fattades på konferensen 1907, sökt att efter bästa förmåga realisera de däri uttalade åsikterna, och har med anledning härav, bl. a. beskyllts för att gå Fredrika Bremerförbundets och högerens ärenden. Detta stridssätt är mindre vackert och till på köpet högst oersonligt. Därför att kvinnor från olika samhällsklasser råkar att i en fråga hysa samma mening såsom kvinnor är det väl ändå ej rätt att ropa »avfälling» efter egna partikamrater.

Det har anförts att denna fråga varit mycket litet diskuterad inom partiet, och detta är sannt. Av denna grund äro naturligtvis meningarna delade, men inte skulle det utgjort något bevis på vaksamhet om kvinnorna låtit denna viktiga fråga passera sig förbi utan ett närmare skärskådande. Därför har under hela tiden, då denna fråga varit under de-

batt, utskottets strävande gått ut på att i så stor utsträckning som möjligt skaffa sig upplysning om kvinnornas tankar genom att hos fackförbund, som ha kvinnliga medlemmar, göra förfrågan om deras mening gent emot ifrågakvarande lagförslag.

KÖLDEN.
av ROGER-BLOCHE.

Av de upplysningar vi inhämtat framgår ingalunda att kvinnorna obehörigt gilla den k. propositionen, utan gör sig allmänt den meningen gällande, att om nattarbetet skall inskränkas, bör detta ske för både män och kvinnor. Även har kvinnliga yrkesarbeterskor tillsammans med Stockholms allm. kvinnoklubb å möte i höstas diskuterat frågan, och där utskottets resolution godkändes. Dessutom har Sv. Typografiförbundet på sina, till ett antal av 5-å 600 uppgående, kvinnliga medlemmars vägnar hos yrkesfarekommittén genom skrivelse protesterat emot förslaget. Frågan har sålunda varit både förberedd och diskuterad inom de kretsar, varifrån protesten kommit.

Motiven till kvinnornas motvilja mot lagen är i främsta rummet, ganska naturligt, av ekonomisk art. Och huru mycket man än framhåller den ideella sidan av saken: den vackra tanken om skydd för de svaga kvinnorna och det kommande släktet o. s. v.; så tro vi ändå att kraven på skydd för existensmöjligheterna är minst lika viktiga, om de än ej kunna omsättas i så vackra ord. Och för de ogifta arbeterskorna, änkor och självförsörjerskorna, är existensfrågan den främsta av alla. Att inskränka på detta område är detsamma som att sätta dessa tillbaka i en sämre belägenhet. Man bör icke glömma att lagen tagit sikte på just de kvinnor, som genom sina organisationer kom-

mit upp till något så när goda löner och därför fordra att få behålla sin ställning sådan den är. Deras ansträngande men dock vällönade arbete möjliggör för dem att tillfredsställa livets krav långt bättre än de dåligt betalda hemarbeterskorna kunna göra.

Denna ståndpunkt är ingen följd av någon slags feminism utan ett utslag av rent mänsklig självupphållelse-drift. Det har framhållits att det endast vore ett ringa antal kvinnor som, enligt nu rådande förhållanden, skulle drabbas av lagen och att det därför vore klokt att genomföra lagen just nu, innan antalet blivit större. Man glömmar dock att tillägga att man i och med detsamma i en betydlig grad avstänger dessa yrken för kvinnorna. Detta kan ej bestridas, och ett dylikt steg ställer jämlikhetsprincipen på arbetsmarknaden och konkurrensen här inom i en underlig dager, och avgjort till nackdel för kvinnorna.

I stället för lagar, som faktiskt skola kringräda arbeterskornas försörjnings-möjligheter, torde det kollektiva arbetsavtalet vara av vida större betydelse såsom skydd för arbeterskorna, vilket ju för övrigt visar sig vara fallet i de yrken, där nattarbete förekommer. Och nog bör väl myndiga kvinnor ha rätt att bestämma över sin arbetstid genom arbetsavtal lika mycket som andra arbetare.

Skulle industrin i Sverige, mot förväntan gå i den riktningen, att nattarbete för kvinnor blir mera allmänt än nu, bör det väl gå för sig att hålla jämna steg med fackorganisationen också och skaffa arbeterskorna kollektiva avtal.

Att kvinnorna för övrigt icke äro emot en skyddslagstiftning, som verkligen gagnar dem, bevisar det uttalande som gjordes på mötet i Stockholm.

Resolution i skyddslagstiftningsfrågan, antagen på kvinnomötet den 28 april i Folkets Hus' A-sal.

Mötet förklarar som sin åsikt, att den i riksdagen framlämnade kungl. propositionen rörande förbud för kvinnor inom vissa yrken att arbeta nattetid är för kvinnorna oantagligt, då det direkt strider mot deras intressen som arbeterskor.

Förslagets verkningar, om det blir lag, kommer att utestänga kvinnorna från de bäst avlönade yrkena, och skarpa konkurrensen i de sämst betalda yrkena, till skada för de självförsörjande arbeterskorna. Därför måste detta förslag betraktas av dem det gäller som ett försök till undantagslag och med bestämdhet tillbakavisas.

Arbetareklassens kvinnor har aldrig tillfrågats i denna för dem så ytterst viktiga sak och man kan ej begära att dessa, som ännu äro rösträttslösa, skola godkänna en lag som i sig själv ändå är en sakenreform när det gäller verkligt skydd för kvinnorna. Skall en reform ifråga om nattarbetets inkränkning ske, måste denna omfatta såväl män som kvinnor.

Förslagets bestämmelser kan ej heller i någon mån anses lösa frågan om hur kvinnans hälsa bäst skall kunna främjas i släktets intresse, utan anser mötet härvidlag mera skydd för kvinnorna ligga i en praktiskt genomförd moderskapsförsäkring för arbeterskor.

Vidare anser mötet det vara nödvändigt att regering och riksdag låter verkställa en

omfattande undersökning inom hemindustrin i Sverige, samt genom införande av en rationell bostadsinspektion, inregistrering av hemarbetarna, och möjligtvis lagstadgad minimilön söka höja dessa arbetares ekonomiska ställning, då det är på hemarbetets område, som ej blott kvinnorna, utan även barnen, hemmen och därigenom samhället behöver skydd.

Mötet upprepar även kvinnornas förut framställda krav på kvinnlig yrkesinspektion och kraftiga åtgärder i fråga om hygieniska bestämmelser på arbetsplatsen, men protesterar emot att det föreliggande förslaget blir lag, då detta mer kommer att skada än gagna arbetarkvinnorna.

Lagförslaget har ju nu fallit för denna gång, och som vi tro till gagn och ej till skada för dem det gäller.

Kvinnornas fackförbunds anslutning till Sv. Skräd- deriarbetareförbundet.

Kvinnornas fackförbunds styrelse har under den senaste tiden ansett sig böra undersöka huruvida det icke vore fördelaktigt, såväl för agitationen som organisation bland kvinnorna inom sömnadsindustrin, om anslutning till Sv. Skrädderiarbetareförbundet kom till stånd.

Flera orsaker äro förknippade till detta.

Kvinnornas fackförbund har under den gångna tiden huvudsakligast agiterat bland och organiserat såväl kapp-, kläd-, linne-, rosett-, möss- och barnkläderssömmerskor och ha dessa olika grupper anslutit sig till förbundet.

Därvid ha kappsömmerskorna organiserats och anslutit sig i större antal till förbundet än de andra grupperna och ha såväl dessa som andra kvinnor som arbeta inom damskrädderi- och damkonfektion, icke haft något annat förbund att ansluta sig till.

Annorlunda ställa sig förhållandena nu efter Skrädderiarbetareförbundets kongress 1907, då där enhälligt antogs ett uttalande, som i huvudsak säger, att såväl kapp- som klädsömmerskor upptagas i Sv. Skrädderiarbetareförbundet. Sedan dess har igångsatts en ganska intensiv agitation av Sv. Skrädderiarbetareförbundets medlemmar i syfte att få kappsömmerskor anslutna till sitt förbund och därvid har agitationen försiggått icke endast bland oorganiserade kappsömmerskor, utan även bland organiserade och som tillhöra Kvinnornas fackförbund.

Vad vi inom Kvinnornas fackförbund av detta kunna fastslå är det, att kappsömmerskorna, som hittills utgjort kärnan i förbundet, allt mer komma att splittras och vårt förbund därigenom försvagas.

Dessutom skall följden bli den att vi, uteslutande hänvisas till organisationsarbete bland de svagare grupper inom sömnadsbranschen, t. ex. linnesömmerskor m. fl. sådana grupper, som fordra stora omkostnader och mycket arbete.

Under sådana omständigheter blir det svårt för vårt förbund att kunna existera. Styrelsen anser det fördensskull naturligtast och bäst i alla avseenden att alla inom sömnadsindustrin tillhöra ett förbund. Bäst för agitationen, bäst för organisationerna, för då behöver man inte befara split och stridigheter i fråga om vilket förbund de skola tillhöra, som oivillkorligen blir fallet, då två förbund existera med så närbesläktade yrkesintressen som Sv. Skrädderiarbetareförbundet och Kvinnornas fackförbund ha och alltmer tenderar att få, ävensom att agitationsarbetet blir mera enhetligt inom ett förbund.

Det kanske kommer att framföras den meningen från något håll, att vi skola tillställa Sv. Skrädderiarbetareförbundet begäran om att lämna organisationsverksamheten bland kapp- och klädsömmerskorna till Kvinnornas fackförbund, så att detsamma icke blir splittrat och försvagat, men torde detta icke kunna låta sig göras, dels på grund av ett uttalande på ett Landsorganisationens Representantmöte om att alla inom sömnadsindustrin skule tillhöra ett förbund, dels blir det nog omöjligt för Sv. Skrädderiarbetareförbundets styrelse att få medlemmarna att gå ifrån ett fattat beslut.

Nu kanske det kan sägas, att för Kvinnornas fackförbund finns det stort fält bland andra yrkesgrupper av kvinnor att organisera, men se vi dels på Kvinnornas fackförbunds stadgar och dels på hur förbunden numera organisera och ansluta kvinnorna till förbunden, så skule det inte dröja så länge innan vi kommo i samma belägenhet till något av dem som nu till Sv. Skrädderiarbetareförbundet.

Vi tro oss dock ha rätt till att säga, att under den tid förbundet existerat det gjort god nytta i agitationshänseende bland kvinnorna, icke blott inom de grupper, som anslutit sig till förbundet, utan vidare har det väckt organisationstanken till liv hos många arbetande kvinnor. Vi vilja även framhålla att förbundet icke endast varit ett agitationsförbund, utan även genom avtal som genomförts höjt medlemmarnas ekonomi, t. ex. förra året, då vi kunde räkna 10 avslutade lönerörelser och vilka berörde halva antalet av förbundets medlemmar och gävo dem god förhöjning på lönerna, ävensom förkortad arbetstid.

Att vi anse att detta steg nu måste tagas, att ansluta oss till Sv. Skrädderiarbetareförbundet, är icke att betrakta som något missrekommenderande för Kvinnornas fackförbund och dess verksamhet, utan som vakenhet för utvecklingen av förhållandena och äro vi varken det första eller sista förbundet, som ansluter sig till ett annat förbund, utan händer detta allt oftare numera att ett litet förbund uppgår i ett större för att vinna i styrka och få större möjligheter för agitationen och måste man se till att organisationerna hålla ihop och ej splittras.

För att vinna mera fasthet och klarhet i frågan ansågs bäst förelägga den för Landssekreteriatet och Representantskapet och sände vi följande skrivelse:

Till Landssekreteriatet.

Med anledning av flera uttalanden från Sv. Skrädderiarbetareförbundet om att organisera kvinnorna inom sömnadsbranschen och åtskilliga händelser som i samband ägt rum vid våra avdelningar i landsorten, ha vi fattat beslut om att undersöka huruvida det icke vore bättre för agitations- och organisationsarbetet bland kvinnorna inom sömnadsindustrin om sammanslagning kom till stånd mellan Sv. Skrädderiarbetareförbundet och Kvinnornas Fackförbund, och vilja vi framställa förfrågan huruvida detta icke kan av Landssekreteriatet tillstyrkas och frågan komma till behandling på Representantskapets möte i april detta år.

Följande uttalande gjordes av Representantskapets möte:

Styrelsen för Kvinnornas Fackförbund.
Stockholm.

Eder skrivelse av den 9 april, rörande frågan om Eder förbunds anslutning till Sv. Skrädderiarbetareförbundet, har i onlighet med Eder önskan förelagts Landsorganisationens Representantskap, som däröver avgivit följande utlåtande:

"Då av den gångna tidens verksamhet allt tydligare framgån, att ett fackförbund bestående av enbart kvinnor ej synes ha utsikt att med tillfredsställande resultat sammanhålla och genom sin verksamhet gagna sina medlemmars intressen, finner Representantskapet en omläggning av kvinnornas organisation vara oundgängligt nödvändig.

Möjligheten för Kvinnornas Fackförbunds bestånd synes även ha blivit mindre därigenom, att Sv. Skrädderiarbetareförbundet i stor utsträckning hos sig redan upptagit mera betydande grupper inom sömnadsbranschen, såsom kapp- och klädsömmerskor samt sömmerskor inom barnbeklädnadsbranschen, av vilka grupper särskilt kappsömmerskorna hittills utgjort kärnan i Kvinnornas Fackförbund.

Representantskapet uttalar sig därför för önskvärdheten av att Sv. Skrädderiarbetareförbundet i sig upptager de avdelningar av Kvinnornas Fackförbund, som kunna hänföras till sömnadsbranschen, samt för övrigt åtager sig verka för kvinnornas organiserande inom det kvinnliga arbetsområdet, som omfattar denna bransch.

För lämpligt bedrivande av organisationsarbetet på detta område uttalar Representantskapet lämpligheten utav, att en kvinnlig funktionär anställs för Skrädderiarbetareförbundets räkning, med uppdrag att verkställa agitations- och organisationsarbete bland kvinnorna inom branschen. För bestridande av kostnaderna för denna verksamhet äger sekretariatet, på anhållan från förbundet, lämna ekonomiskt bistånd i den mån tillgångar och omständigheter sådant medgiva. De avdelningar av Kvinnornas fackförbund, som ej äro att hänföra till denna bransch, böra, efter undersökning av vilket fack till vilket de lämpligt kunna hänföras, söka anslutning till annat, till Landsorganisationen anslutet förbund."

Sekretariatet har här endast att meddela innehållet i detta utlåtande såsom svar å Eder ovan återopade skrivelse.

För Landssekreteriatet:
Herman Lindqvist.
Ordf.

I detta läge befinner sig frågan nu och kommer väl snart vidare underhandlingar förbunden emellan till stånd.

Vad som kanske kommer medlemmarna att synas som en svår fråga blir

väl kontingentfrågan, men få vi då meddela, att Kvinnornas fackförbund icke längre än till nästa kongress har kunnat haft samma låga kontingent som nu, utan då måst höja densamma, varför vi icke anse denna fråga som något hindrande.

Vi ha nu hela tiden talat om grupperna inom sömnadsbranschen, som äro anslutna till förbundet, och icke nämnt något om var de andra skulle ansluta sig. Men vi tro oss kunna säga, att inom Grov- och Fabriksarbetareförbundet finnas dessa yrkesgrupper anslutna.

Under den närmaste tiden ha vi nu att avvakta ordnandet av förhållandena och kommer förbundsstyrelsen att fortast möjligt inkalla till kongress och få då på densamma de vidare angelägenheterna dryftas och bestämmas.

S. S.

Från Kvinnornas fackförbund.

Stockholms Damskrädderiavdelning har nu avslutat sin lönerörelse som omfattade manliga och kvinnliga arbetare inom beställningsbranschen av damskrädderi, och har avtal blivit upprättat mellan Stockholms Damskrädderiidkareförening och avdelningen.

Avtalet omfattar veckolöner, ordningsregler och ackordsprislister. Veckolöner för de manliga arbetarna sattes till 28, 33, 35 kr. per vecka, för de kvinnliga: maskinsömmerskor och prässerskor 17, 19, 21 kr. pr vecka, sömmerskor som självständigt kunna förfärdiga en kappa 16, 17, 19 kr. pr vecka, sömmerskor som arbeta under hand samt ändrerskor 15, 16, 18 kr. pr vecka.

Arbetstiden 10 timmar pr dag, med undantag av juni månad efter midsommar, juli, augusti, januari och februari då arbetstiden är 9 timmar pr dag.

1:sta maj fridag efter kl. 12 utan avdrag på lönen.

Övertidsarbete betalas vid veckoarbete ett tillägg av 25 proc. av timlön de två första timmarna utöver den ordinarie arbetstiden och 75 proc. för tiden där-efter.

Vid styckeprisarbete utgår ersättning för övertidsarbete med 30 öre för varje timme.

Sedan följer ordningsregler som stipulerar bestämmelser för försen ankomst till arbetsplatsen, om permission och bortovaro från arbetet, uppsägning, anförtrodda verktyg och materialier, oavslutat eller slarvigt arbete, ateljéens vård, uppförande m. m.

Arbetsgivaren äger rätt leda och fördela arbetet, att fritt antaga och avskeda arbetare samt att använda arbetare oavsett de äro organiserade eller ej.

Föreningsrätten skall å ömse sidor lämnas okränkta. Anse arbetarna att avskedanden ägt rum under omständigheter som kunna tolkas som angrepp

på föreningsrätten, äga de att innan andra åtgärder vidtagas genom sin organisation påkalla undersökning för vinnande av rättelse.

Avtalet gäller från 15 april 1908 till 1 mars 1911 och ytterligare ett år i sänder om ej av någondera parten skriftlig uppsägning verkställes tre månader före utlöpningsdagen och skall uppsägningen åtföljas av nytt förslag till avtal. De ovan angivna veckolöner utgå retroaktivt från den 1 april 1908.

Prislistorna äro uppsatta med noggran specificering av extra arbeten.

Lönerörelsen mellan Kalmar Sömmerskefackförening och A.-B. Sigfrid Persson har nu blivit uppgjord. Avtal har blivit upprättat som skall gälla från 30 mars 1908 till 30 mars 1909. Arbetstiden utgöres av 10 timmar pr dag. Helgdagsaftnar och 1 maj upphör arbetet kl. 1 e. m.

Allt arbete skall fördelas lika bland de arbeterskor som inneha 3 års praktik i facket såväl lagerarbete som beställningsarbete.

Prislista för allt styckarbete har blivit uppsatt och har därvid priserna i genomsnitt höjts med 18 proc.

Övertidsarbete betalas å styckepriset ett tillägg av 25 öre pr timme.

Vidare bestämdes för de flickor som av arbetsbrist blevo avskedade, följande:

a) samtliga avskedade flickor äga för-
mänsrätt till arbete i den ordning, de hos firman anställts, och skall återtagandet i arbetet börja måndagen den 6 april 1908 för så många som arbete då kan beredas;

b) i övrigt får ej någon annan beredas arbete eller anställas förrän de omnämnda flickorna erhållit full sysselsättning, vilket fortast möjligt skall beredas dem; samt

c) tillskärerskorna får ej sysselsättas med annat arbete än de förut utfört, intills samtliga flickor återtagits i arbete.

Sömmerskefackföreningen i Sundsvall har för sina medlemmar som äro anställda hos A.-B. Bevé & Co:s kappfabrik fått avtal upprättat.

Arbetstiden utgör fem månader om året av 58½ tim. pr vecka, 5 månader av 54 tim. pr vecka och under två månader olika veckor av 57 tim. pr vecka och 48 tim. pr vecka.

Lönerna för kvinnliga veckoarbetare blevo satta till 10, 12, 14, 15, 16, 17, kr. pr vecka.

För de manliga arbetarna som anställdes som pressare sattes begynnelselönen till 22 kr. i veckan och sedan högre lön efter överenskommelse mellan arbetsgivaren och arbetaren.

Alla såväl ackords- som veckolönsarbetare äga rätt till 8 dagars ledighet om året och att därvid uppbära en avlöning av 5 kr. eller 10 kr. under ledigheten.

Skulle arbetsbrist uppstå äga de sömmerskor som varit längsta tiden anställ-

da vid fabriken förmånsrätt till arbete och må inskränkning i arbetet propionsvis äga rum bland senare anställda sömmerskor. Ackordssömmerskorna garanteras en minimilön av 6, 8, 9, 10 kr. pr vecka räknat i genomsnitt pr 2 månader.

Avtalet gäller från 15 april 1908 till 15 april 1911.

Trollhättans Sömmerskefackförening har fått till stånd ett avtal som omfattar alla medlemmarne och sex innehavare av syateljärer.

Avtalet gäller från 1 maj 1908 till 1 maj 1909.

Arbetstiden är 58 $\frac{1}{2}$ tim. pr vecka. Fridagar, halva 1 maj, hela jul-, påsk-, pingst- och midsommarafton.

Veckolön utgår efter tre månaders läroetid med 3 kr. pr vecka, efter 6 månader 4 kr. och sedan utgår avlöningen med 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 kr. pr vecka.

Övertidsarbete betalas med 25 öre pr timme.

Ackordsprislista uppsattes och blev arbetspriserna höjda i genomsnitt med 25 proc.

Veckolönerna synes här mycket låga, men hava de dock genom denna lönerörelse höjts med 20 t. o. m. 37 proc. plus arbetstidens förkortning med 6 timmar pr vecka och stipulerad betalning för övertidsarbete, vilket aldrig förr kommit ifråga att sömmerskorna erhållit och då kunna vi förstå hur välbehörlig denna lönerörelse varit.

Lönerörelsen i Kalmar förde även det goda med sig att sömmerskorna hädanefter ej behöva som förr varje avlöningsdag stå och ackordera vad de skola ha betalt för de olika plaggen, som de förfärdigat under veckan, och detta ofta med ängslan över för mycket nedprutande på den begärda arbetslönen.

Lägger man så till förhöjningen av ackorden som är räknad efter den förut mest gängse betalningen plus 25 öre i timmen för övertidsarbete till ackordspriset jämte för arbeterskorna goda ordningsregler, så tro vi att flickorna i Kalmar hava skäl att vara nöjda med sin organisation och det hitintills genomdenna utförda arbetet.

I Sundsvall vunno arbeterskorna en förkortning av arbetstiden med 5 timmar pr vecka ävensom semesterpengar, vilka ju äro mycket blygsamma men dock en god början.

Veckolönerna för kvinnorna äro höjda med 2 kr. pr vecka, men genom reglering av tiden för avlöningens storlek kommer en del nu att erhålla en höjning av veckoförtjänsten av 3 intill 4 kronor.

Männens begynnelselön höjdes med 5 kr. pr vecka.

Så vi hoppas att denna lönerörelse skall hava fört det goda med sig att även sömmerskorna på de andra arbetsplatserna i staden skola sluta sig till organisationen.

Vad som kom. damskrädderiarbetarne i Stockholm till godo genom det upprättade avtalet så är det mycket olika. På en del arbetsplatser fingo sömmerskorna en förhöjning av intill 4, 5 kr. pr vecka och en del 1, 2 och 3 kr. pr vecka. Så även förhållandet med männens löner.

Det är dock underligt att så många sömmerskor inom beställningsbranschen hålla sig borta från organisationen. Detta icke av orsak att de hava högre löner än de som äro stipulerade i avtalet. Vi veta att deras löner på många platser äro mycket mindre t. ex. vid en av de största 1:sta klass firmorna, där många sömmerska arbetat ända till 15 år på platsen och nu betingar sig en veckolön av 15 kr. Men vi hoppas att dessa och sömmerskorna på alla platser, skola i en snar framtid få solidaritetskänslan väckt till sin och kamraternas bästa.

S. S.

Kalmar-brev.

Undertecknad har fått i uppdrag att skriva något till »Morgonbris» från vår förening här på platsen, och vill jag försöka, så kortfattat som möjligt, låta »Morgonbris» läsarinor och läsare veta hur långt vi organiserade kvinnor ha kommit i vårt arbete.

Som sin årsdag kunde Kalmar sömmerskeff. fira 1:a maj. Det var nämligen på alla organiserade arbetares högtidsdag den 1 maj 1907, som föreningen anslöt sig till Kvinnornas fackförbund. Således är föreningen blott ett år gammal. Ha vi manne redan uttrötat något? Jo, ganska mycket till att vara på en sådan för kvinnoorganisationer svårarbetad plats. Som överallt annorstädes, hava kvinnorna här gått sovande för allt och alla, ej ens sina egna intressen ha de tillvaratagit. Försök har här gjorts åtskilliga gånger under föregående år att få kvinnorna sammanslutna; men dessa ha alltid strandat på grund av kvinnornas oenighet. Det var av en ren händelse som vår förening blev bildad och, det märkvärdigaste, på eget initiativ. Medlemsantalet är inte så stort, omkring 25 medl. (det kunde vara 100) och ännu är det blott arbeterskor under en arbetsgivare, men genom energiskt arbete hoppas vi få alla våra klassystrar vakna, så att de ej stå utanför under det vi kämpa, utan gå med i kampen för allas vår rätt. Det första avtalet ha vi nu fått genomfört och har det tillförsäkrat arbeterskorna betydliga förmåner. Priserna ha höjts med 25 proc. och arbetstiden har blivit förkortad. Ja, där se vi vad enighet och sammanslutning kan åstadkomma. Hade vi stått oförstående så hade vi ännu icke kommit ett steg framåt. Men det gäller att icke giva tappt, utan fortfarande kämpa för sammanslutning bland alla arbeterskor. Ännu ha vi ej fått några klädningssömmerskor med i föreningen, vi äro blott dräkt- och kapp-sömmerskor. De som bäst behöva sammansluta sig, för att söka ernå en drag-

lig utkomst, stå mest främmande för rörelsen och låta andra arbeta för sig.

Mycket kunde nog ernås om man kunde få agitationsföredrag av kvinnor. Det skulle kanske väcka de sovande. Själva skola vi agitera så mycket vi förmå, så att till nästa 1:a maj mera synliga resultat skola visa sig. Till sist vill jag rikta en uppmaning till alla arbeterskor: Sluten er samman och kämpen gemensamt! Då först kunna vi kvinnor ernå rättvisa.

Med kamrathälsning

R. a F. ....g.

Brev från Eslöv.

För att inviga sitt nya samlingstecken, en blå fana, hade Sömmerskefackföreningen i Eslöv anordnat en enkel fest lördagen den 25 april.

Föreningens ordförande, fru Hilda Henriksson, hälsade de närvarande välkomna. Varefter ordet överlämnades åt hr O. Thynell, som välvilligt åtagit sig hålla festtalet.

Hr Thynell påvisade nyttan av sammanhållningen bland sömmerskorna i Eslöv och manade till kraftig agitation bland de sömmerskor, som ännu stode oförstående gent emot organisationen.

Anförandet mottogs med livligt bifall.

För övrigt går föreningen raskt framåt. Nya medlemmar sluta sig till föreningen vid varje möte. Vid möte hållet den 8 april, beslöt föreningen välja en agitationskommitté, som har till uppgift att besöka de hemarbetande sömmerskorna och försöka förmå dem att sluta sig till föreningen. Vid samma möte beslöts även att föreningen skulle delta i första-maj-demonstrationen.

Sekr.

Hemarbetsagitationen i Stockholm

har alltsedan mötet med fackföreningsstyrelserna den 11 dec. 1907 förts intensivt och planlagts av den då tilläta kommittén av 9 personer jämte Kvinnornas fackförbunds styrelse.

Första åtgörandet var att få ut frågan bland alla Stockholms organiserade arbetare och sändes fördenskull till omkring 160 fackföreningar och klubbar cirkulär av följande lydelse:

Det har flerfaldiga gånger konstaterats, och ytterligare vid den hållna hemarbetsutställningen bevisats, att de kvinnor som arbeta inom hemindustrin lida mest under konkurrensen om billig arbetskraft, och är det därför av stor nödvändighet att dessa kvinnor bliva organiserade. Men detta organisationsarbete erbjuder även de största svårigheter, och är det därför omöjligt för en organisation att kunna utföra detta, utan måste det bli ett samfält, solidariskt arbete bland alla organiserade män och kvinnor. Detta uttalades även på det kraftigaste å det möte där Stockholms fackföreningsstyrelser voro samlade, och antogs följande resolution:

»Styrelserna för Stockholms fackföreningar, talrikt samlade för att dryfta missförhållandena inom hemindustrin, frambålla som sin

bestämda övertygelse att *endast en stark fackorganisation* kan råda bot på missförhållandena inom denna utsvettningindustri.

För att åstadkomma en dylik organisation kräves en energisk förberedande *agitation* bland hemarbeterskorna. Erfarenheten ger vid handen att denna måste föras på två sätt: dels genom offentlig propaganda från den kvinnliga fackorganisationens sida, dels genom en *direkt muntlig propaganda bland hemindustriarbetare*, utförd av de organiserade männen och kvinnorna bland i första hand närstående och bekanta inom hemindustrin.

För att vinna detta syfte uppfordrar mötet energiskt *varje fackorganisation och ungdomsklubb inom Stockholm och närmaste omnejd att ofördrögligen ägna denna sak grundlig behandling* samt därefter tillsätta *agitationskommittéer* inom varje förening att leda agitationen och att uppfordra medlemmarna att göra sin skyldighet som organiserade arbetare och skapa förståelse för vår sak bland hemindustrins förtryckta kvinnor. Det bör därvidlag alltid betonas, att organisationen *icke* avser att i första hand avskaffa denna industri, utan att *bekämpa utsvettningen och underbetningen av arbetskraften* inom densamma, till lika stort gagn för arbeterskorna själva som deras familjer och arbetsklassen i sin behet.

Må vi sålunda göra hemindustriarbeterskornas rättvisa sak till vår egen, det är vår enkla plikt som organiserade arbetare.

Med hänvisning till ovanstående få vi uppfordra organisationerna verkställa det i resolutionen uttalade beslutet, och vilja vi uppmåna Eder att föranstalta om frågans upptagande på närmast kommande möte. För att anskaffa inledare till densamma, torde Ni hänvända Eder till undertecknade.

Efter frågans behandling torde protokollutdrag inlämnas jämte namn och adresser på valda kommitterade.

Hemarbetskommittén.

Adress: Kvinnornas Fackförbunds exp., Folkets Hus, Stockholm.

Frågan har sedan under året varit föremål för diskussion på cirka 50 fackförenings- och klubbmöten. Inledare i frågan har kommittén dragit försorg om till c:a 30 möten. De flesta föreningarna ha valt *agitationskommittéer* och kunna vi nu räkna en *agitationskommitté på 125 medl.*

Två stora *agitationsmöten*, ett på norr och ett på söder bekostades av Stockholms arbetarekommun. Till dessa möten utdelades 5,000 löpsedlar jämte upprop av *agitationskommittéer*. Sedan har tre *agitationsmöten* avhållits på söder och tre på norr.

Frågan har vidare genom kommittén förts ut till förstadssambällena Sundbyberg, Hagalund, Nacka, Riddersvik, Lidingö, och Brännkyrka i avsikt att även där bilda föreningar, emedan många där boende hämta arbete från staden och skulle de i annat fall lätt kunna bli konkurrenter till Stockholms hemarbeterskor, om de ej samtidigt bilda organisation.

Hemarbetsföreningar äro nu bildade, två i Stockholm och en i Sundbyberg. Under den tid arbetet fortgått har tryckts 11,000 löpsedlar, hvilka alla delats ut till de olika mötena jämte 10,000 upprop och 300 broschyrer. Medlemskort äro tryckta till ett antal av 2,000 jämte 2,000 stadgar, av vilka kommitterade erhålla minst 10 stycken var varje gång, för att på detta sätt kunna bevisa huru många medlemmar det lyckats var och er att inskriva i föreningen. Under tryckning är en broschyr »Till hemarbe-

terskor!», vilken kommer ut i 15,000 exemplar.

Ett stort *agitationsmöte* hölls även måndagen den 18 maj i Folkets hus.

Med den stora utvidgning detta arbete fått har kommittén ansett det nödvändigt uppdelas sig i *lokalkommittéer* för att inom mera bestämda områden kunna verka kraftigare. Ävenså har linjer uppdragits för hemarbetskommittéernas organisation, vilka vi här nedan återgiva, emedan vi tro dem kunna vara till ledning på andra platser där det igångsättes planmässig agitation bland hemindustrins arbetare.

Stadgar

för hemarbetskommittéernas organisation och dess olika åligganden.

§ 1.

Hemarbetskommittén består av personer valda i respektive fackföreningar, en eller flera i varje, för att bedriva *agitationsarbete* bland hemindustrins arbetare och bland dem sprida upplysning om organisationens betydelse. Dess uppgift är även att värva medlemmar i hemarbetsföreningen genom att medföra medlemskort och inskriva medlemmarna samt upptaga stadgad inträdesavgift. Likaså skola kommitterade å medförda statistikblanketter se till att de frågor som där äro uppställda bli vederbörligen besvarade, så att ett rikhaltigt statistikmateriel kan erhållas, för att med detta som ledning prislister sedermera skola kunna uppsättas. Detta arbete bedrivs dels genom husagitation, dels genom att tillse att fackföreningsmedlemmarna verka för organisationen bland anförvanter och bekanta.

Samtliga kommitterade skola sammanträda minst en gång om året, i mars månad, för behandling av rapporter över föregående års verksamhet, revisionsberättelse samt val av funktionärer för kommande arbetsår.

De kommitterade som efter 3 kallelser från lokalkommittén eller utskottet ej infinna sig, anmäles till den fackförening varifrån han är vald.

§ 2.

Lokalkommittéer.

För att vinna största möjliga resultat bedrivs agitationen och bildas avdelningar dels å olika stadsdelar i Stockholm, dels i de olika förstäderna. Dessa lokalavdelningar ledes närmast av en lokalkommitté på minst 5 personer av de kommitterade från fackföreningarna som äro bosatta å den ort, som lokalkommittén skall verka. Denna lokalkommitté väljes på ett år omedelbart efter sedan funktionärerna utsetts å möte med samtliga kommitterade.

Lokalkommittén åligger att tillse det kommitterade inom det område, som kommittén skall agitera på, utföra sitt arbete på lämpligaste och verkningsfullaste sätt.

att tillhandahålla kommitterade med materiel, såsom medlemskort och stadgar, böcker, statistikblanketter och till mötena kallelseappar och *agitationsbroschyrer*;

att mottaga och i samråd med lokalavdelningens styrelse förvalta influtna inträdes- och månadsavgifter, bestämma tider då kommitterade kunna få redovisa för innehavda medlemskort och anteckna nya medlemmar, att i samråd med avdelningens styrelse se till att hemarbetsorganisationen går framåt, att mötena bli intressanta och omväxlande samt att avdelningen i övrigt arbetar på ett rationellt sätt,

att tillhandahålla blanketter och uppsamla statistiska uppgifter om hemarbetsförhållandena inom kommitténs område och överlämna till utskottet som sedan bearbetar dem,

att varje kvartal lämna uppgift till utskottet på medlemmarnas antal, deras yrken, namn och kön m. m. samt om influtna avgifter och omkostnaderna för kommitténs och avdelningens arbete.

Lokalkommittén utser inom sig funktionärer och sammanträder så ofta de anse nödvändigt, dock minst 2 gånger i månaden, utom på sommaren. Kommittén utser inom sig en representant i utskottet, vilket val omedelbart delgives de nyvalda funktionärerna.

I övrigt ha lokalkommittéerna att fullgöra de uppdrag som kommitterade å sammanträde eller utskottet förelägga dem.

§ 3.

Utskottet.

Högsta ledningen av agitationen i Stockholm med omgivning utövas av ett utskott bestående dels av tre funktionärer, ordförande, sekreterare och kassör, valda å kommitterades gemensamma möte i mars för ett år, dels av en representant från varje lokalkommitté som kommittén själv utser för samma tid. Uti detta utskott äger Kvinnornas fackförbunds styrelse utse två ledamöter. Suppleanter till samma antal som ledamöter i utskottet utses.

Utskottet åligger tillse att respektive lokalkommittéer utföra agitationen på mest lämpliga och energiska sätt,

att tillhandahålla de bildade avdelningarna med lämpliga föredrag, samt även bisträcka fackföreningarna med föredrag i hemarbetsfrågan,

att från lokalkommittéerna infordra förteckning över medlemmarna och rapporter om inkomster och utgifter varje kvartal,

att bearbeta de inkomna uppgifterna om hemarbetsförhållandena, samt på basis av dessa uppgöra förslag till prislister,

att så långt tillgångarna tillåta ekonomiskt understödja de olika lokalkommittéernas och avdelningarnas arbete,

samt i övrigt tillhandahålla lokalkommittéerna med nödig arbetsmateriel, utge lämpliga broschyrer, samt med möten och på annat sätt se till att intresset för hemarbetsorganisationen och dess arbete sprides i så vida kretsar som möjligt.

Utskottet sammanträder minst en gång varje månad. Då särdeles viktiga frågor föreligga, som utskottet ej vill avgöra och det anses onödigt att sammankalla allmänt kommittémöte, kan utskottet sammankalla till gemensamt möte med lokalkommittéerna.

Allmänt kommittémöte äger rum på kallelse från utskottet.

Dessa stadgar äro antaga å allmänt kommittémöte den 13 maj 1908.

Som vi alla veta, så är det ett drygt arbete och ett svårt arbete att organisera hemarbeterskorna. Men vi hoppas att alla de som nu ställt sina krafter till förfogande icke skola misströsta, utan alltjämt arbeta energiskt för att det skall bli verklighet att hemindustrins förtryckta arbeterskor skola genom organisation bli lika klassmedvetna som andra organiserade arbetare. Och icke genom underbjudande i lön för arbetet alltmer sätta förtryckets stämpel på sig och sina kamrater inom detta arbetsområde. S. S.

Om kvinnorna voro med!

De sista decenniernas idéstrider ha varit revolterande på många områden och icke minst beträffande kvinnornas ställning till det offentliga livet. Dag för dag rycker uppfattningen om kvinnans likställighet med mannen framåt. Position efter position måste av motståndarna utrymmas. Tidströmningen

och kvinnornas aktiva inträdande i striden för sin egen rätt nedbryta även de starkaste hinder. För den internationella socialismen har det alltid stått klart att kvinnorna böra ha samma rätt som männen. Så resoneras dock icke helt inom vissa borgerliga kretsar. Ty där gör sig den i teorin rätt poetiska meningen gällande, att »hemmet är kvinnans värld», varför hon ej, i egenskap av hemmets ordnande ande, bör profaneras genom inträde i det politiska livet, där nobless och högsinne ännu äro ytterst sparsamt förekommande begrepp.

Och att en del av dem som i ekonomiskt avseende leva på solsidan, som låta sina tjänare från en annan klass utföra det tyngsta arbetet i hemmen — om dessa icke så entusiastiskt omfatta kravet på politisk och kommunal rättvisa är förklarligt.

Dessa kvinnor äro emellertid ett fåtal, som ingalunda kunna tagas som värdeämätare på intresset, när det gäller att fatta ståndpunkt i frågan om kvinnornas medborgerliga rättigheter. De som medgiva att kvinnornas krav är en *rättfärdighetssak*, behöva för övrigt ej bedöma frågan efter normer och mogenhetsbetyg.

Om kvinnorna voro med, ha vi betitlat vår lilla uppsats här till »Morgonbris» läsare. Men tro ej därför att vi här tänkt oss kunna utveckla allt vad man kan tro och hoppas skall komma när den andra hälften av nationen fått medbestämmanderätt i egna angelägenheter. Detta skulle ej kunna rymmas på så få rader till våra klassystrar. Vad vi vilja är blott att uttrycka en önskan, en förhoppning om, att de arbetande klassernas kvinnor än livligare skola samlas under våra röda fanor.

Den politiska och fackliga arbetareorganisationen här i landet räknar flera hundratusental män. Men var finnes motsvarande antal kvinnor, samlade eller intresserade för vår rättvisa sak? Har likväl den hårda kampen, männen fört för bättre livsvillkor, skjutit upplysningsarbetet bland kvinnorna i bakgrunden, så är därmed ej sagt att så bör ske alljämt. Snarare tvärtom!

Nu, när kvinnorna själva vilja verka för sin klass' befrielse och sin egen utveckling och förkovran i allmänna ting, böra även männen — om de med heder vilja bära partibeteckningen socialdemokrater — ännu mera ivrigt söka få sina kvinnliga kamrater med i vår gemensamma strävan. Vi ha en stor arbetarrörelse nu. Men den bleve *fördubblad*, om kvinnorna vore med i samma utsträckning som männen. *Det är ditåt vi vilja!*

Den uppväxande generationens främsta uppfostrarinnor, skola hos barnen inpränta solidaritetens och samarbetets höga principer, skola hos de små utså frön till en ljusare och förnuftigare livsåskådning, som sätter sin lit till mänsklig god vilja och förmåga att omdana jämmerdalen-jorden till en hemvist för lycka och sanning.

Dessa idéer äro på marsch nu; men takten skulle ökas om kvinnorna voro

med, stridande och missionerande i antydd riktning. Socialdemokratien behöver kvinnorna väl, ty ännu sitta rundt om i landet på katedrar och predikstolar så många svarta andliga småkryp, vilkas främsta gärning är att skrämna barnen med osannfärdiga svartmålningar om vad socialismen är — eller rättare inte är — och syftar till. Genom upplysning i hemmen och de socialdemokratiska söndagsskolorna skulle verkningarna av den sortens propaganda snart omintetgöras.

De för folkfienderna så kära spekulationerna i socialistskräck skulle inte längre ha någon inverkan på vare sig »stora eller små» — om kvinnorna helt vore med oss.

Kvinnornas rätt kan dock aldrig — för att återkomma till utgångspunkten — i längden nekas dem som kräva densamma. Och ve en gång det parti, den rörelse som bekämpade kvinnornas rätt och vägrade dem upplysning i politiks abc.

När kvinnorna komma med, kanske kompromissens bleksiktiga ande får maka åt sig litet mera. Och det vore sannerligen en välgärning som endast ett mera impulsivt och inte så snusborgarvederhäftigt element kan utföra. Men till dess stundar hårda strider, som kräva sammanhållning och stegrad livaktighet. Den, som *icke* är med oss, är *emot* oss, säger en agitationsmaning.

Må vi tänka på denna, taga våra kvinnliga vänner och kamrater med i striden, och enas i samfärd strävan för socialismens praktiska förverkligande.

Framtidens kvinna.

Då jag för ett par år sedan läste Ellen Keys väl kända Tankebilder, fann jag ett ord: framtidens kvinna. Det ordet har legat och klingat inom mig alltsedan, tills det så blivit ett med mig, att det tagit levande form för min inre blick. Det har framskapat för mig ett ideal av framtidskvinnan, och varhelet jag möter en sådan på min väg, ser jag upp till henne med vördnadsfull glädje.

Den stridernas tid, vi nu leva i, verkar icke förmånligt för detta kvinnoideals förverkligande utan fastmera till dödandet av det hos kvinnan säregna och individuella.

Vi få dock icke av alltför stor omtanke om oss själva räddas för striderna, ty de äro nödvändiga för avhjälpande av det sociala onda, den okunnighet och de fördomar, som ännu hålla det stora flertalet kvinnor fångna. Men vi kunna nog därunder ha ett öga på oss själva också, och vi böra ej och ha ej heller lov därtill att i stridernas hetta förlora vårt eget jag.

Och sedan, när socialismens kärlekslära får genomsyra tänkesätten och omskapa samhällsförhållandena till individernas förmån, skall väl också kvinnan

frigöras från allt det onda, som nu nedtrycker och förlamar hennes utvecklingsmöjligheter. Då skall den kvinna, som vi oftare se för vår själs blick än i verkligheten, bli mera allmän. Det är några drag hos den kvinnan jag här skulle söka att skildra. Andra kvinnor få väl framhålla ännu högre och finare ideal. Allt skall dock till sist förena sig och medverka till framskapandet av den rikare och fulltonigare kvinnotyp, som samtid och framtid, utveckling och framåtskridande väntar på.

Framtidens kvinna är framför allt konstnär, konstnär i formandet och skapandet och levandet av sitt eget liv. Det är hon, emedan hon är livsdyrkare, och emedan hon vet, att livet är det enda verkliga. Hon förstår därför att icke förlora någon enda av livets lyckobetingelser, och hennes största synd är att liknöjt låta något enda av livets ögonblick förrinna utan att ha känt sig genomträngd av den stora lyckokänslan och den starka glädjen över att finnas till. Men med denna livsuppfattning och med detta rika inre liv följer med naturnödvändighet förmågan att glädjefylla även andra människors tillvaro. Därmed följer också kraft att reagera mot allt slags lidande: Och, då de stora sorgerna komma och vilja få henne att duka under, skall hon i stället utgå därur ännu mer förfinad och förinnerligad. Och hon skall finna, att om den lycka, som hon tänkt sig, icke bjöds henne, skall dock livet ännu äga övrigt av glädjeämnen och fröjder, värda att njutas.

Framtidens kvinna är skön, såväl lekamligt som andligt. Det är hennes plikt att vara skön, emedan endast det sköna är sanning, enär ju all utvecklings fattbara mål är skönhet. Det vilar rytm över henne, olika rytm efter olika temperament. Allt hos henne och omkring henne präglas av denna starka plikt till skönhet. Hon följer härvidlag inga bruk och modelagar utan lyder blott sin individuella ingivelse. Individualitet i allt utan raffinerad originalitet är hennes valspråk. Och, då en like i skönhet och intelligens överträffar henne själv, ser hon ej därpå med avund utan njuter därav med konstnärens sätt att njuta.

Allt som förfular undviker hon. Därför vaktar hon sin hjärna för fula tankar och andra mindre värdiga saker, ty ingenting trycker så sin prägel på ett ansikte som de dagliga tankarna. Genom ett hygieniskt levnadssätt skall hon veta att länge bevara sin ungdom, och, då ålderdomen kommer, skall den ej komma som ett nödvändigt ont utan som en andaktsfylld kväll efter en rik levnadsdag.

Framtidens kvinna förenar i sig veket och styrka, ödmjukhet och stolthet. Hon är allsidigt bildad utan att vara ytlig, grundlig utan att vara ensidig, praktisk utan att vara hushållselav. Hon skall akta tiden, som en girig aktar guld, men ändock ha tid till vila och nöjen. Därför skall hon kunna vara en hemmets kvinna och ändock tjäna kon-

sten och vetenskapen med frambringandet av stora andliga värden. De tekniska uppfinningarna skola väl också medverka till befrielse från det själs- och kroppsmördande arbete, som de flesta kvinnorna nu äro bundna av, och njutning och arbete skall oskiljaktigt höra samman. Hon är intelligent och snillrik men verkar ej lärd, emedan kunskap för henne är en naturlig sak. Hon är mjuk och behagfull och lägger ej stor vikt på att väcka uppmärksamhet, och hon talar icke så, att man tröttnar på hennes tal, men hon talar så, att man längtar efter att höra henne tala. Hon är med ett ord harmonisk.

Framtidens kvinna dyrkar kärleken, och, då hon älskar, är hon skönast. Men hon vet att skilja på kärlek och förälskelse och vet att spara sig, tills den stora känsla kommer, som i sig förenar sinnenas rus med själarnas sympati. Men då reflekterar hon icke, hon köpslår icke och uppställer icke villkor, utan hon ger sig helt. Ty hon vill ej att kärleken skall vara en affär, satte hon ock därmed sitt eget liv som insats. Ty att våga älska, det är för henne detsamma som att våga dö.

Framtidens kvinna är moderlig, och hon önskar bli moder, emedan hon älskar mänskligheten. Den känsla, som nu ofta med orätt kallas moderskärlek, men mera är modersinstinkt och modersömhet, vilket synes av det planlösa uppälskandet av egna barn, har hos henne utvecklats och förfinats, görande skäl för sitt höga namn. Denna känsla kommer ej tillsynes först efter moderskapet utan visar sig även före i den sunda längtan efter barn, och vars bekännande nu kommer visst folk att betvivla en ung kvinnas sedliga halt, och som i flesta fall ännu icke förekommer hos kvinnor. Denna känsla verkar ock, att kvinnan går till moderskapet i helig bänvan, med släktets ansvar vilande på sig och icke med tanklöshetens lättinne. Och den visar sig ej blott i ängslig omsorg om barnens lekamliga välfärd utan fast mera i längtan efter att göra dem andligen rika, även om denna andliga rikedom skulle leda dem till korset.

Framtidens kvinnan förstår också att det, för hennes egen och hennes barns skull, ligger mindre vikt på barnantalets kvantitet men så mycket mera på dess kvalitet. Så är det bättre att föda fem kroppsligt som själsligt starka barn än giva livet åt tio mindre väl utrustade. Att en stark ande är av oändligt större värde för utveckling och mänsklighet än tio dussinmänniskor. Och att äktenskaps ändamål är ett annat och ett högre än en djurisk barnproducering.

Hennes uppfostringsmetod är enkel. Med psykologisk skarpsyn upptäcker hon barnets individualitet och giver den näring och frihet att utvecklas. Hon moraliserar och förmanar icke så mycket, ty hon vet att exemplets makt är starkare än det myckna predikandet. Hon begagnar aldrig maktspråk — det gör endast den sedligt svage, den vars andliga och moraliska kraft är underlägsen den fysiska kraften — ty hon

vet, att kärlekens språk talar mäktigare och innerligare. Och hon skall aldrig tillåta samhället att påbjuda en sådan abnormitet som barnens obligatoriska uppfostran i allmänna anstalter.

Hon finns denna framtidskvinna även nu, och hon har funnits tiderna igenom fast i mer eller mindre grad utvecklad. Männe det inte var hon som var i de stora andarnas mödrar och i livstillblivelsens heliga ögonblick medvetet eller omedvetet bar på sin starka längtan efter mänsklighetens frigörelse, vilken som ett frö inträngde i den nya själen? Där den med obeveklig kraft fortlevde och förökades i styrka, tills den drev sonen att hellre bestiga bälet än förneka sanningen. Männe det inte var hon som bodde i Jesus' av Nasaret moder? Och männe det ytterst icke är ifrån henne vi skola få vänta världsfrelsen.

Carmelis.

Från socialdemokratiska kvinnoklubbarna.

Brev från Västervik.

Från Västervik har aldrig något varit synligt i »Morgonbris», beroende på, att då man skall publicera något om vår rörelses verksamhet bör det vara av största intresse. Emellertid lever och existerar här en efter våra förhållanden ganska livskraftig kvinnoklubb. Den bildades i febr. 1905 efter ett föredrag av »Smålands Folkblads» platsexpeditor hr J. Persson. Medlemsantalet var i början högt, men reaktion inträdde sedermera och låg en längre tid tryckande över klubbens verksamhet. Men, tack vare att de kvarvarande medlemmarna icke tappade modet, utan med lust och energi arbetade på att besegra motståndet, okunnigheten och urgammal fördummelse, kan man nu konstatera ett glädjande uppsving. Klubben räknar f. n. cirka ett 50-tal medl., vilka äro våra idéer och strävanden hengivna.

Klubben har haft besök av två kvinnliga agitatorer, nämligen fru Ruth Gustafson från Stockholm och fröken Hilma Hofstedt från Göteborg. Den förra talade vid en av klubbens arrangerade sommarfest 1907. Denna fest var synnerligen vällyckad och genom fru Gustafsons föredrag skingrades många fördomar, och klarades begreppen varför kvinnorna böra komma med i arbetarörelsen. Fröken Hilma Hofstedt besökte Västervik den 1 dec. 1907 under sin agitationsresa i Småland. Hon höll ett mycket medryckande och övertygande föredrag, vari kvinnans ställning i samhället skildrades. Flera nya medlemmar vunnos genom föredraget.

Dessutom har klubben anordnat en 3-års-fest i år med fru Elin Neuman, som talarinna.

Klubben tillhör numera Västerviks arbetarekommun. Det torde även böra

påpekas att klubben lämnat en kraftig medverkan vid arbetarekommunens basarer m. fl. arrangemang, anordnade av arbetarörelsen.

Vi kvinnor, som slutit oss till den socialdemokratiska kvinnorörelsen, komma att göra största möjliga insats för spridande av våra stora idéer bland Västerviks arbetande kvinnor. Vi hava här ett stort fält att arbeta på, varvid särskilt må nämnas en stor mängd arbeterskor vid tändsticksfabrikerna. Av dessa äro en stor del liknöjda både för den fackliga och politiska rörelsen. Vidare finns här en större kappfabrik, selsättande ett stort antal sömmerskor, men dessa tycks det vara omöjligt att väcka till förståelse av sitt människovärde. Klubben har flera gånger inbjudit dem till våra möten, men de ha ej funnit för godt att komma.

Klubben har deltagit i 1 maj-demonstrationerna. Någon fana ha vi ännu ej hunnit förskaffa oss. Men vi hoppas, att till nästa första maj kunna delta i demonstrationen med egen fana. Vi ha inom klubben en s. k. syförening (där vi ha mycket trevligt) med en särskild kassa, som vi anslagit till inköp av fana.

Jag vill nu sluta med en uppmaning till våra klassystrar i Västervik: Slutet eder till vår klubb och arbeta gemensamt med oss för ett lyckligare samhälle! Varen förvissade om att vi kunna uträtta något, om vi bara vilja. Många viktiga reformkrav föreligga, men dessa lösas ej av sig själva, utan måste lösas av en kraftig och målmedveten arbetarpolitik. Därför: slutet eder till vår kvinnoklubb, ni arbetande kvinnor, så bidra ni efter bästa förmåga till vår rörelses framgång!

Det vore nog mycket mera att tala om, men jag har nu redan tagit tidningens utrymme nästan mycket i anspråk.

Love den socialdemokratiska kvinnorganisationen.

Elin N—n, sekr.

Brev från Oxelösund.

Den 1 nov. 1907 bildades här en socialdemokratisk kvinnoklubb, efter föredrag av fru Lotten Jonsson från Eskilstuna, med ett medlemsantal av 27.

Klubbens verksamhet kan anses som mycket god ifråga om upplysning och diskussioner; dess medlemsantal har sakta men säkert ökat, liksom förståelsen för de socialdemokratiska idéerna och sammanslutningens nytta synes växa.

Om dess verksamhet för övrigt kan nämnas, att under sistlidne julhelg avhölls en fest med föredrag av fröken Jenny Karlsson från Stockholm. Denna fest var mycket talrikt besökt och inbringade klubben ett välbehövligt ekonomiskt resultat. Detta, samt tack vare frivilliga bidrag från hamnarbetarefackföreningen och järnvägsmannaförbundets avdelning på platsen, har gjort att klubben kunnat anskaffa en fana, som invigdes med en fest söndagen den 29 mars. Därvid hölls föredrag av fru Helene Ugland-Andersson från Norrköping

Föredraget var av stor betydelse för vårt arbete och skingrade många fördomar hos allmänheten om vår rörelse.

Medlemsantalet var vid årsmötet, den 12 april, 63 och vi hoppas att detta allt framgent kommer att ökas och klubbens verksamhet även i fortsättningen må omfattas med förståelse och intresse, så att framtiden kan lämna synliga resultat av vårt arbete.

Till sist vilja vi höja ett leve för hela den soc.-dem. kvinnorörelsen samt sända en hjärtlig kamrathälsning till kvinnoklubbarna landet runt från Oxelösunds soc.-dem. kvinnoklubb.

E. L.

Brev från Luleå.

Det skall kanske intressera »Morgonbris» läsare att höra något från denna utpost av kvinnoklubbar.

Luleå soc.-dem. kvinnoklubb bildades den 6 februari i år efter ett föredrag av Kata Dalström, och anslöto sig då 50 medl. Sedan dess har klubben gått framåt, så att när detta skrives räknar klubben 165 medl. Även har klubben anslutit sig till Luleå arbetarekommun.

Strax efter det klubben bildades föreslogs att vi skulle inköpa ett standar för att kunna deltaga i 1-maj-demonstration, och tack vare en energisk agitation har klubben lyckats inköpa ett sådant för 200 kr. kontant. Den 28 april invigde vi vårt nya samlingssteden under stor anslutning. Doktor E. Sibiakoffsky höll invigningstalet, som i väl valda ord berörde »kvinnans ställning» som moder, kvinna och medborgarinna» samt därefter utbrakte ett leve för Luleå soc.-dem. kvinnoklubb och dess nya standar.

Den 1:a maj deltog klubben med sitt standar i demonstrationen och hade vi en storartad anslutning: vi räknade i vårt led 400 kvinnor; vilket vi tyckte var ett godt resultat, då det var första gången kvinnorna deltog i demonstrationen här i Luleå. För denna storartade anslutning ha vi att tacka doktor E. Sibiakoffsky, som med sina praktiska föredrag fått många kvinnor att gnugga sömnen ur ögonen och blicken öppen för att kvinnan har något högre att leva för än att endast vara slav.

Klubben har även upptagit sagostundsiden, men skola vi i ett annat nummer återkomma till detta.

Till sist en hälsning till klubbarna landet runt, att oförtrutet arbeta för kvinnornas sak. Kommen ihåg, att även vi äro människor, som hava rättighet att leva ett människovärdigt liv! Därför: ett leve för kvinnornas sak! Må vi ej tröttna i kampen!

Tecknar, med handelag och en hälsning till klubbarna landet runt

A. F. . . . n.

Från Sundsvall.

Härvarande soc.-dem. kvinnoklubb avhöll standarinvigning d. 26 april. Ett vitt standar med å ena sidan dato och årtal när klubben bildades och en kvinna med

röd mantel, en fackla i ena handen och i den andra Sundsvalls vapen samt å andra sidan med röd inskription: »För kommande släkten!». — Under den angenäma festen, som var ganska talrikt besökt, förekom musik, sång, deklamation samt invigningsföredraget. När täckelset bjöds falla dånade väldiga applåder genom lokalen för det vackra standaret. Festen avslöts med en vacker och tilltalande tablå.

All heder åt de 5 kamrater, som blevo tillsatta i standarkommittén och så käckt och energiskt genom fester och tillställningar arbetade för att anskaffa klubben det vackra standaret. Ett duktigt arbete om man tänker på den jämförelsevis korta tid, som var att arbeta på, nämligen endast två månader, och standaret skulle kosta 110 kr. Men som ordspråket säger att kvinnorna äro envisa, så lyckades det verkligen att få ihop den summan utan att röra klubbens så att säga privata kassa.

Den första maj var standaret för första gången ute i elden och bars av tre av standarkommittéerna. Klubben deltog mangrant i demonstrationståget, som jag tror var en väldig agitation; ty frukterna ha vi redan sett däri, att en del nya medlemmar ingingo vid vårt senaste möte. Vi räkna nu omkring 60 medlemmar.

Ja, nu farväl till nästa gång vi träffas i Morgonbris' spalter.

Med kamratlig hälsning landet runt

Agate Victorin.

Brev från Karlskrona.

Undertecknad vill med red:s tillåtelse meddela något om kvinnorörelsens och vår klubbs verksamhet här i Karlskrona. Här är en svårarbetad mark för de modernare idéerna och isynnerhet ha kvinnorna stannat efter utvecklingen. Detta sorgliga förhållande torde nog ha sin grund i stadens egenskap av militärsamhälle.

En kvinnoklubb bildades emellertid härstädes den 7 maj 1907 efter föredrag av fru Ugland-Andersson och erhöi vid starten 15 medlemmar. Sedan dess har medlemsantalet fördubblats och räknar nu ett 30-tal. Klubben är ansluten till platsens arbetarekommun.

Vi avhålla tvänne möten i månaden; understundom anordnas offentliga diskussionsmöten, då klubbar och andra intresserade inbjudas till diskussion över politiska och sociala spörsmål. Även ha vi anordnat fester och familjesamkväm vid olika tillfällen. Tack vare bistånd från fackföreningar etc. ha vi satts i stånd att skaffa oss en egen fana, vilken invigdes den 26 april. Denna fest präglades av en den mest gemytliga stämning, god anslutning och bra behållning för kassan.

Första maj deltog kvinnoklubbens medlemmar in corps i demonstrationen. Detta var första gången i Karlskrona och är sålunda att notera som en minnes-

dag i arbetarerörelsens historia här på platsen.

Med kamrathälsning

Selma Mathsson.

Brev från Eskilstuna.

Eskilstuna kvinnoklubb vill härmed avgiva sin rapport över det gångna årets arbete.

Klubben har under året haft 12 ordinarie möten, 1 extra samt 4 offentliga. Bland övriga möten och föredrag må nämnas: ett agitationsmöte med föredrag av fru Kata Dalström; ett röst-rättsmöte med föredrag av riksdagsman Kropp. Genom klubben har även bildats en politisk rösträttsförening efter ett föredrag av doktor Lydia Wahlström om kvinnans politiska rösträtt. Vidare ett litterärt föredrag av hr Kämpe och ett föredrag av partiets agitator hr Elm-gren, vilka alla varit talrikt besökta.

Klubben har även genom fru Lotten Janson som agitator bildat tvänne politiska klubbar, en i Nyköping och en i Oxelösund, men helt säkert har kunnat bildas flera om ej mellankommande tragedier uppkommit.

Klubben har även försökt på bästa sätt skola sig för att kunna bättre deltaga i diskussioner och dylikt.

Årsmöte avhölls i april, varvid års- och revisionsberättelser föredrogos och godkändes. Till styrelse valdes, sedan fru Mina Eriksson undanbett sig återval: fru Therese Olsson ordf., fru Mimmi Eriksson vice ordf., fru Augusta Lindgren kassör. Kvarstående äro fru Ida Lundqvist och fru Anna Carlsson. Ersättare till styrelsen: fru Lotten Janson och fru Ida Adamson. Revisorer: fru-arna Anna Berg, Sofie Gustafsson och Anna Askerlund med fru Ellen Svensson och fru Emma Öberg som ersättare.

Mod och styrka behöves i vårt arbete. Med vänlig partihälsning till våra kvinnliga kamrater landet runt från Eskilstuna politiska kvinnoklubb.

I. L.

Från Motala

meddelas, att klubben den 12 april avhöll faninvigningsfest med föredrag av fru Agda Östlund, vilket mottogs med livliga applåder. Fanan är av rött ylle med grön sidenbård. Å ena sidan klubbens namn och årtal samt en lagerkrans och »Allmän rösträtt!» Å andra sidan »Nykterhet, upplysning, människovärdel» samt »Kamp mot förtrycket!» målat i silver och hemarbetad.

Klubben har till dato 62 medl.

Nyligen hade klubben nöjet att få ett utmärkt föredrag av fru Kata Dalström, som var på platsen i och för textilarb. faninvigningsfest.

Klubben deltog med sin fana i årets majdemonstration.

Ett tack till kamrat Östlund och kamrat Dalström för de utmärkta föredragen!

Brev från Hallstahammar.

Klubben här bildades den 20 febr. 1908 av fröken Hilma Hoistedt. Vid bildandet antecknade sig 36, men sedan uteblev nästan halva styrkan. Trots detta ha vi haft glädjen se klubben ökas, så medlemsiffran är nu uppe till ett 60-tal.

Mötena äro rätt talrikt besökta, vilket visar att kvinnorna i Hallstahammar med omnejd även vilja vara med i kampen för att nå en bättre ställning. Ett godt bevis på att vi ha utomståendes sympatier är, att vi genom frivilliga bidrag nu ha fått en fana, vilken invigdes på en fest annandag påsk, då föredrag hölls av fru Agda Östlund från Stockholm. Fanan är förfärdigad av fru Helena Lagerström i Örebro, och hade vi glädjen att med denna representera under majdemonstrationen.

Till sist vilja vi rikta en vänlig marning till arbetareklassens kvinnor här på platsen:

Tveken ej att ställa eder under den röda fanan och deltaga i arbetet så långt förmågan räcker! Låtom oss aldrig förtröttnas i kampen för vår rättvisa sak, så att frihetens dag må randas även för arbetets kvinnor!

Med partihälsning till kvinnoklubbarna landet runt från Hallstahammar soc.-dem. kvinnoklubb. J. G—n.

Brev från Trelleborg.

Kanske det skulle intressera »Morgonbris» läsare att höra något från kontinentalstaden Trelleborg. Vi ha ju även här en soc.-dem. kvinnoförening, som bildades i december 1906. Det talades då så mycket om att det fanns »energiska» kvinnor, som arbetade för att få en sammanslutning bland kvinnorna till stånd. Men har deras »energi» antagligen slappat av mycket fort, ty dessa har sedan dess inte låtit höra av sig. Till en början var det ändå en del kvinnor som visade intresse för saken, men har efter hand några »somnat av», men också några enstaka kommit till. Den lilla grupp, som nu håller föreningen vid liv, är mycket ihärdig och av den fasta övertygelsen, att Trelleborgs kvinnor med tiden skall vakna upp och lära sig inse att även de ha en uppgift att fylla »även utom hemmet».

Föreningen här arbetar sig framåt, fast med stora motgångar, och agiterar för tillslutning, men som en liten förening har liten kassa kan den ju inte göra några »storverk». Trots detta har föreningen ändå tillställt flera fester, som alla blivit vällyckade, däribland en familjefest med det goda resultatet av 20 kr. till en fanfond.

Föreningen har också tagit initiativet till sagostundsverksamheten och skänkt 5 kr. till densamma. Och har denna, med hjälp av frivilliga bidrag från de olika fackföreningarna, hållit på ett års tid. Även här bör kvinnornes intresse vara med och sända barnen till sagostunderna, så att dessa från början få

lära sig var de böra vara med och verka efterhand som de växa upp.

Det har också här i Trelleborg under innevarande år bildats ett kooperativt kvinnogille och har detta vunnit jämförelsevis stor tillslutning. Detta har ju också sitt fulla berättigande, då den kooperativa rörelsen beror mest på kvinnornas intresse för densamma. Men är det att hoppas att dessa kvinnor även komma att inse den fördel man har av att tillhöra arbetarekommunen och partiet samt att man även i de socialdemokratiska kvinnoklubbarna kunna bedriva den kooperativa propaganda som kvinnogillet har till sin uppgift.

Den soc.-dem. kvinnoföreningen har på sitt ordinarie möte beslutat inbjuda kvinnogillet till gemensamt möte, för att diskutera frågor av gemensamma intressen.

Till sist en maning till alla Trelleborgs arbetarekvinnor, »unga och gamla»: gå inte längre stå tveksamma, utan anslut eder till kvinnoföreningen, för att på detta sätt understödja och hjälpa männen i deras strävan för bättre upplysning och människovärde!

Med partihälsning och »lycka till god framgång!» till kamrater och kvinnoklubbar från Trelleborgs soc.-dem. kvinnoförening. M. F.

Från Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb.

Vid möte i Göteborgs kvinnoklubb den 12 maj togs till behandling frågan om »Lagförslag till förbud för nattarbete för kvinnor anställda inom industrin». Klubben uttalade som sin åsikt, att ett opinionsmöte i frågan borde hållas, men som det kommit till medlemmarnes kännedom att lagförslaget i fråga kommer fram på kamrarnas bord i de allra närmaste dagarna och hyrande av en större lokal ej låter sig göra i en hast, emedan lokalerna äro strängt upptagna för närvarande, samt ett sådant möte fordrar stor agitation om det skall fylla sin uppgift, så ansågs tiden för kort för ett opinionsmötes hållande.

Samtliga talarinnor uttalade sig mot förslaget i fråga och klubben beslöt i sin helhet att ansluta sig till den resolution, som fattades vid opinionsmötet i Stockholm.

Med partihälsning, för Göteborgs kvinnoklubb: Charlotta Segerstedt, v. ordf.

Till soc.-dem. kvinnoklubbar och kvinnoorganisationer hemställa vi, att så talrikt som möjligt är låta sig representera på kvinnokongressen i augusti. Det kommer där till behandling en del frågor av vikt och dessa kräva intresserade, partikvinnors hela uppmärksamhet.

Sålunda är förslaget om huruvida ett soc.-dem. kvinnoförbund bör bildas nu eller uppskjutas tills längre fram, av den art att det tarvar noggrann över-

läggning, och sammanledes med flera andra frågor.

Vidare meddelas att tiden för motioners inlämnande utsträckts till den 15 juni.

Klubbar, som möjligtvis icke mottagit inbjudan till kongressen, torde snarast meddela detta till Anna Sterley, Folkets hus, Stockholm.

I våldets land.

*Vi drömma drömmar om sol och lycka,
Om rättens seger över våldets makt.
Vår stora tro är att dock omsider
Få ljus och frihet till våldets trakt.*

*I detta landet, som famnar världen
Ses jättar bundna av pygméers band,
Och om en fånge vill spränga bojan,
Då komma dvärgarne med lag i hand.*

*I våldets världsstat fås aldrig rätten
Att ge åt drömmarne handling, färg,
Ty där ock brukas de gamla sätten
Att av "utredningar" stapla berg.*

*Men dör all vördnad för pappersbladen
Och kraven stiga på rätt och bröd,
Då tystas ropen med bly och kulor —
På dessa medel är överflöd!*

*Då ställas likar mot andra likar,
En son mot broder, mot far och mor.
Då ljutes frihetens blod i strömmar,
Men våldets makt växer bred och stor.*

*Ej rätten segrar i våldets länder,
Den är en vidhjärtad, biltog man,
Som går mot döden med bundna händer
För tro och lära så hög och sann.*

*Du sköna hopp, som oss ofta gäckat,
När du förhånad har slagits ned.
Du står dock upp efter utstädd pina
Och strör ditt ljus uti kämpars led.*

*Så sannt, som vår följer vinterns tider
Med sol och grönska och blånad sky,
Så skall och våldsmaktens tid förrinna
Och rättens kärkomna morgon gry!*

HJALMAR GUSTAFSON.

Sömmerskan.

Tre trappor upp, mitt emot det hus i vilket jag bor, har hon en liten vindskupa, den hon kallar sitt hem.

Hon har sin maskin stående vid fönstret och dagen lång ser jag henne sitta vid sitt arbete. För det mesta sitter hon ju med framåtböjt huvud som man måste då man syr, varför jag endast ser det mörka, krusiga håret, som, benat i pannan, svallar ned på ömse sidor om huvudet. Men ibland, då hon stannar maskinen och för tillfället sytt färdigt, reser hon upp huvudet, och

då skönjer jag hela hennes ansikte. Det är blekt efter det eviga innesittandet, ögonen äro stora och med ett uttryck av stilla inneboende sorg samt munnen liten med tunna läppar. Över hela hennes anlete vilar något av lidande och smärta, men på samma gång ett ljuvt, innerligt lugn och vemod. Hon är som en liten fågel man stängt in i en trång bur och som lärt sig resignationens svåra konst, sedan den kommit underfund med att den är dömd att leva avspärrad från hela den yttre världen.

Sällan ser jag henne ute. Endast då hon skall ned till staden för att avlämna det färdiga arbetet eller då hon måste gå ned till den lilla handelsaffären mitt emot för att göra sina små uppköp, lämnar hon sin maskin. Hon går alltid fort, som hade hon ej råd att förlora en minut av sin tid. Gången är för övrigt lätt och behaglig och under den slitna kjolen skymtar en välformad, fin liten vrist. Med lätt framskjutet bröst, vaggande höfter skrider hon fram, medan hennes ögon glittra, som ett barns, då man berättar det en vacker saga om prinsar och prinsessor.

Jag känner henne ej, jag vet ej hennes historia, och ändock har jag fattats av ett sådant intresse för henne. Ibland då jag en stund är ledig från mitt skrivgöra, då fingrarna värka och hjärnan kännes tung, sätter jag mig vid fönstret och låter blicken glida över till hennes fönster. Och jag tycker mig se hennes lilla kammare och höra maskinens rastlösa trampande. Jag ser hennes magra, av nålen sönderstungna små händer, ser huru de blå ögonen nervöst stirra på nålens gång, och slutligen hur hennes bröst mōdosamt höjer och sänker sig till följd av den framåtlutande ställning hon måste intaga. Med en suck stannar hon slutligen maskinen, rätar ryggen och låter blicken för en stund vila på den korg, som står bredvid henne fylld med små papperslappar i olika färger. Den lilla kammaren är hela hennes värld och all hennes tankeverksamhet synes vara koncentrerad på arbetet: för att nålen må göra raka styng och linnet ej må fläckas eller solkas.

Nu vet jag hennes historia.

Hon hyr sitt lilla rum av den gamla gumman som har en liten tobakshandel i källarvåningen i samma hus. Och i dag, då jag var därinne och köpte tobak till min pipa, började den gamla att tala om sin hyresgäst. Hon tyckte också så mycket om henne. Åh, så hyggelig hon var och så ordentlig sedan! Och flitig som en myra. Från tidigt på morgonen, till långt in på nätterna satt hon vid sin maskin. Den gamla, som hade sitt rum bredvid sin hyresgästs, kunde ibland ligga och höra dennas maskin ända till bortemot två om nätterna. Hon var vitsömmerska och sydde för det mesta linyt, av ett enkelt slag förstås, sådana där som de mindre bemedlade vanligtvis köper.

— Och kan ni gissa vad hon får för sitt arbete? Jo, 1:50 dussinet eller 12 $\frac{1}{2}$ öre pr styck. Hon får sitta en och en halv timme med varje linne, alltså tjänar hon endast 8 öre pr timme. I affären därnere i staden tar man för dessa linnen 1:25 pr styck. Hon får inte ligga på latsidan, om hon skall kunna tjäna så mycket, så att hon kan hålla livet uppe, ensam som hon är, utan någon att vända sig till i hela vida världen. Åh, de skamlösa ockrarna! Kan ni tänka er huru samvetslösa de kunna vara! Härom dagen kom hon hem med tårar i ögonen och talade om, att man nära nog nekat att taga emot hennes linnen, ty de voro fläckade: hon hade stuckit sig på nålen stackaren och en liten blodfläck hade fastnat på tyget, utan att hon märkt det! Det var endast på ett linne som blod kommit, men ändå var det nära, att man vägrat taga emot allesammans.

Den gamla fortfor att i skarpa ord giva luft åt den indignation hon kände över fabrikantens hjärtlöshet. Men jag hörde ej nogare på henne. Mina tankar hade kommit att sysselsätta sig med någonting annat: med alla den lilla sömmerskans medsysstrar. Jag visste, att i denna storstad med dess praktfulla palats och byggnader och dyrbara planteringar med springbrunnar och blommor, funnos tusentals unga flickor, vilka släpade fram sitt liv under de mest torvtiga förhållanden trots ett ihärdigt rastlöst arbete dag och natt vid symaskinerna. I usla kyffen sutto de, kännande hälsa och kraft fly bort från sig, tills de slutligen blevo som skuggor: bleka, ut-

märglade med ihåliga kinder och insjunkna bröst, inom vilka lungsoten i många, många fall härjade.

— — —
Det är kväll.

Jag sitter vid fönstret oförmögen att kunna arbeta. I dörren till sin lilla tobakshandel står den gamla gumman i färd med att stänga. Nu har hon slagit igen ytterdörrarna. En stund senare ser jag genom fönstret hennes lilla krokryggiga gestalt inne i affären. Hon ordnar på disken. Då detta är gjort släcker hon lampan. Så blir allt mörkt.

Jag flyttar blicken upp till fönstret på andra sidan gatan mitt emot mitt eget. Gardinen är neddragen, men bakom densamma skönjer jag ljuset av en lampa.

Jag tycker mig se henne som sitter vid maskinen. Hon är trött och hennes ögon svida. Endast med möda orkar hon trampa sin maskin, som nu går så tungt, så tungt.

Plötsligt stannar hon maskinen uppgiven av trötthet. Händerna, i vilka hon håller det vita tyget, falla slapt ned i knäet, och med en frånvarande blick stirrar hon på gardinen framför sig. Hennes tunna läppar börja röra sig, och det är som hörde jag henne sjunga med av lidande och tröstlöshet darrande stämma:

”O, du som en syster har,
en mor eller älskat viv,
det är icke linne de slita ut,
men levande människoliv!
Stick! Stick! Stick!
Kammarn är smutsig och trång.
Jag linne sömmar med dubbel tråd
och svepning på samma gång.

Men döden — skrämmar han mig,
det spöket med köttlösa ben?
Jag liknar ju nära nog
hans skepelse alla re'n!
Jag liknar hans skräckgestalt —
och borta är kraft och mod.
O Gud, att bröd skall vara så dyrt
och så billigt kött och blod!

Sy — sy — sy!
Nålen den måste gå!
Och lönen...? En beta bröd,
lumpor, en bädd av strå,
ett sprucket tak och en naken vägg,
ett bord och en trasig pall, —
en vägg, där min skugga sig sakta rör
vid ljusets flämtande fall.

Sy — sy — sy
ofta från dygn till dygn!
Sy — sy — sy —
tunga, sargande stygn!
Band och fällar och söm,
söm och fällar och band —
tills hjärtat värker och hjärnan blir slö
och lam den tröttade hand!”

— — —
I två hela dagar har nu gardinen för fönstret mitt emot varit neddragen.

Jag går ned till den gamla gumman och hon berättar:

— Hon är illa sjuk. Härom kvällen kände hon sig plötsligen illamående och skulle just resa sig upp från maskinen, då hon i detsamma handlost föll till golvet blek som ett lik. Hon har aldrig varit riktigt stark; hon har fått för litet av sol och ljus, men mycket av sorg och bekymmer. Doktorn, som kom, förklarade, att det var något åt hjärtat. Men bröstet är nog också i olag, ty i morse spottade hon blod. Nu skall hon emellertid ligga stilla så länge. Ja, stackars liten. Men om jag bara visste vad jag skulle göra för att skänka henne lite glädje och förströelse? Hon älskade blommor förr, vet jag, men nu har hon inte haft råd att köpa några på länge. Kanske det skulle glädja henne, om man köpte några blommor och satte på bordet bredvid henne!

Den gamla tystnar, torkar de framträngande tårarna ur ögonen med förklädssnibben och suckar tungt.

Men den sjuka lilla utpinade varelsen däruppe i sin halmbädd, hon skall numera ej sakna blommor. Det är ju syrenernas tid och blå och vita syrener skola alltid dofta från hennes bord.

Den gamla gumman köper dem åt mig och sätter dem sedan bredvid den sjuka.

— — —
I två veckor har hon legat sjuk den lilla sömmerskan. Och nu är allt hopp ute, efter vad den gamla i tobaksaffären berättade mig i morse. Hon skall ej mera behöva sitta vid sin maskin, och aldrig skall hon mer färga det tunna linnet med sitt blod. Lugn och ro skall hon få.

»Men döden — skrämmar han mig
det spöket med köttlösa ben?
Jag liknar ju nära nog
hans skepelse alla re'n!
Jag liknar hans skräckgestalt —
och borta är kraft och mod.
O! Gud att bröd skall vara så dyrt
och så billigt kött och blod.»

— — —
Stadens kyrkklockor ha nyss ringt in en ny dag, då den tunga porten till ett förnämt hus i stadens centrum öppnas och en manlig gestalt träder ut på gatan. Han är insvept i en stor, vid svart kappå och på hans huvud vilar en bredbrättad hatt prydd med en stor plym. Ur det kritvita ansiktet lyser ett par djupt liggande ögon, svarta som kol. Med snabba steg skyndar han framåt gatorna, som fruktade han att komma för sent till sin bestämmelseort. Just som han skall gå över ett torg, kommer en vindil farande, vilken fattar tag i mannens långa kappå därvid blottande ett par benrangelsben. Svepande kappan tätare om sig, skyndar han vidare.

Han har nu lämnat den egentliga staden och nalkas den stadsdel, där de fattiga bo. Här bli lyktorna färre, gatorna smalare och även husen allt mindre och eländiga. Den ensamme vandraren synes emellertid vara väl lokaliserad. Han går raskt genom de dåliga gatorna och förirrar sig aldrig i de trånga gränderna. Slutligen stannar han utanför ett stort hus, som tillsammans med det mitt emot liggande utgör stadsdelens prydnad. Han försvinner emellertid genast i dess mörka portgång och skyndar in i uppgången till höger. Kommen tre trappor stannar han utanför en dörr, vilken ljudlöst liksom av sig själv går upp för honom.

Osynlig träder han in i ett litet, uselt och lågt rum, som svagt upplyses av en fotogénlampa. I den torvtiga halmbädden till vänster ligger en ung flicka. Hennes ansikte är blekt och tårt. Ögonen äro slutna, som låge hon försänkt i en lätt slummer, medan de utmärklade vita armarna vila utsträckta på det lappede täcket. Det späda bröstet höjer och sänker sig svagt som i trötthet under det tunna linnet.

På en stol bredvid sängen sitter en gammal gumma med armarna lutade mot ett litet bord, på vilket står en stor vas med blå och vita syrener. Med tårade ögon betraktar den gamla den sjuka, som sover så lugnt och stilla. Någonting av en oändlig frid och stillhet vilar över hennes ansikte.

Plötsligt börjar hon emellertid röra på sig. Hon slår upp ögonen. Med en frånvarande glanslös blick ser hon mot dörren, liksom väntade hon att någon skulle komma in genom densamma. Strax därpå förvidras hennes drag i smärta och med feberhet stämma viskar hon:

— Åh, det river härinne så... Det är som man stunge mig med nålar... Hjälp!... Åh, Gud!... Maskinen... Nej, jag orkar ej trampa mer... Det blixtrar för mina ögon... Se, blodet, akta linnet, tag bort det!... Hjälp! Jag orkar ej... Se, där kommer det igen, odjuret — Spindeln... Förbarmade!...

Yrseln lämnar den sjuka. Hon faller utmatad tillbaka i bädden och sluter ögonen. Det magra, insjunkna bröstet höjer och sänker sig våldsamt. Så blir andhämtningen mattare. Och om en stund är allt slut.

Men nere på gatan skyndar en gestalt framåt i mörkret. Han är insvept i en vid svart kappå, på huvudet vilar en vidbrättad hatt prydd med en plym och ur det kritvita ansiktet lyser ett par djupt liggande ögon, svarta som kol.

— — —
Så är hon då borta och gardinen för fönstret åter uppdragen.

De kommo och hämtade henne i morse med en gammal planvagn. Den svarta fattigkistan pryddes av två kransar. Ingen följde henne till graven. Men den gamla gumman stod i porten och grät då den döda kördes bort.

Och förresten skulle körkarlen hämta ett lik till på en annan gata...

Hennes rum står tomt däruppe.

Symaskinen — hennes enda egendom — är utflyttad. Ty i morgon skall en målare flytta in i rummet.

Under en liten kulle på kyrkogården vilar hon, den lilla sömmerskan. Den gamla gumman och jag bära blommor till henne. Syrener. Vita och blå syrener. Hon tyckte ju så mycket om blommor!

Men varje gång jag står framför den lilla kullen, som den gamla alltid ansar från ogräs, är det som om jag hörde hennes späda stämma darrande av lidande och sorg sjunga:

»Men döden — skrämmer han mig
det spöket med köttlösa ben?
Jag liknar ju nära nog
hans skepelse alla re'n!
Jag liknar hans skräckgestalt —
och borta är kraft och mod.
*O! Gud att bröd skall vara så dyrt,
och så billigt kött och blod!*»

Halvdan Borg.

Från partikongressen.

Det beslut, som partikongressen fattat angående agitationen bland kvinnorna kommer säkert att överallt mottagas med glädje av kvinnorna.

Beslutet innebär också ett vackert förtröende icke endast ifråga om de administrationsmöjligheter kvinnorna obestriddigt besitter, men även ett fullt godkännande av det sätt, varpå agitationsarbetet hittills utförts bland kvinnorna.

Det är givet att genom detta beslut äro vi inne på rätta vägen rörande kvinnornas politiska organisation. Partiet lämnar ekonomiskt stöd och kvinnorna arbeta därigenom tryggt och säkert bland de sina mot det gemensamma målet: arbetareklassens frigörelse.

Debatten på kongressen rörande anslaget till kvinnorna visade för övrigt stor sympati för kvinnorna, och stämningen var sådan, att man endast genom enkel votering behövde fastslå så godt som hela kongressens bifall. Endast ett litet fåtal röstade emot.

Att kongressens kvinnliga ombud kännde varm glädje och tacksamhet mot de manliga ombuden för deras hållning i frågan är klart. Och alla voro eniga om att med de resurser vi nu få skola vi kunna uträtta mycket och komma ett gott stycke framåt tills nästa kongress.

Kvinnornas förslag hade följande lydelse:

Då onekligt är, att upplysnings- och organisationsarbetet bland arbetarklassens kvinnor blivit för mycket åsidosatt och detta helt säkert är skälet till att dessa kvinnor av okunnighet till stor del ännu stå som motståndare till vår rörelse;

då antagligen kvinnans rösträttsfråga i en kanske icke så avlägsen framtid får sin lösning efter samma grunder som mäns, så är det tydligt att ett fortsatt försummande av upplysningsarbetet bland kvinnorna skulle vara till stor skada för arbetarrörelsen.

Då vi äro medvetna om detta faktum, är det ett nödvändigt villkor att agita-

tions- och upplysningsarbetet bland kvinnorna drives med större resurser än hittills och att möjligheter gives för dem själva, att med kunskap om socialismen och med energi i största utsträckning omhänderväsa denna agitation.

För att så skall bli förhållandet instämmer kongressen med yrkandet i motion 119 från Halmstad och erkänner principen i motion 120 från Skånska kvinnokonferensen, och uppdrager kongressen åt den blivande partistyrelsen: »att årligen utanordna ett bestämt penninganslag enligt motion 119 (5,000 kr.) till Soc.-Dem. Kvinnokonferensens Arbetsutskott.»

Detta Arbetsutskott kan då bli tillfälle att så långt möjligt verkställa yrkandena i motionerna 119 och 120 efter följande grundlinjer:

Dels en genomgående muntlig och skriftlig agitation om socialismen bland arbetarekvinnorna;

dels till utbildandet av kvinnliga agitatorer; och

dels till utbildandet av kvinnliga journalister så att arbetarkvinnor skola kunna ernå den kompetens som är nödvändig för att söka och erhålla medarbetarskap i partiets press, och att därigenom denna vår press, ju större rörelsen växer, skall mer än hittills kunna följa och stödja kvinnornas arbete för ekonomisk och social frigörelse.

Elma Danielsson. Elin Lindley.

Signe Svensson. Anna Sterky.

Klara Andersson. Hanna Ljungberg.

Jenny Karlsson. Kata Dalström.

Anna Johanson. Ruth Gustafson.

Agda Östlund. Emma Eskilsson.

Anna Johansson.

Småprat från Rom.

Maj 1908.

Medan ni där hemma frysa och knappt våga tro, att våren är kommen, gå vi här och nästan smälta av värme.

Solen baddar och steker och bränner så, att man helst håller sig inne några timmar mitt på dagen. Och när man går ut, är man så tunnklädd som möjligt och rör sig så långsamt som möjligt.

Om också värmen är tryckande, njuter man ändå. Och kvällarna äro alldeles härliga. Då äro alla människor ute. Antingen gå de och spatsera eller sitta de utanför kaféerna på gatan och njuta av sin kaffekopp eller sin glöce. För omkring sju öre i svenskt mynt kan man på många ställen få vilketdera man vill förutom naturligtvis mycket annat.

I det hela är födan billig här. Man har små fordringar och lever mest av växtföda. Alla äta dagligen minst en gång en väldig portion maccaroni. Det är huvudnäringen jämte massor av bröd. Därtill kommer grönsallad, tillagad med olja och ättika och så apelsiner eller annan frukt.

Husmöldrarna ha ej stort besvär med matlagningen. Den är snart expedierad och sedan vistas de med barnen ute i solen på torg och gator. Där sitta de och prata gladeligen. Sällan ser man dem med ett handarbete.

Romarinan anses vara lättjefull. Det samma gäller romaren. Han arbetar ogärna mer än som behövs för livets nödtorft, och det är här ganska litet. Folket tycks ej

bry sig om att ha ett litet nått hem. De vistas helst ute och nöja sig om de ha i sitt rum en säng, ett bord och några stolar.

Men glada äro de ändå, bara solen vill skina och bara de få ringla i sig så mycket maccaroni de vilja.

Människor med så små livsbehov stå naturligtvis på en ganska låg utvecklingsgrad. Folkupplysningen försummas nämligen i hög grad. Det är först på senare tider man upptagit kampen mot klerikalismen, folkupplysningens värsta fiende.

När man tänker på de omätliga penningsummor, som gå till kyrkor och präster och kloster i Rom och i sin fantasi omflytta dessa många miljoner till folkets bildning och undervisning, då kan man ej annat än hammas.

Men ändå måste man beundra alla dessa vackra kyrkor ur rent estetisk synpunkt. Naturligtvis äro de ej alla mästerverk, eftersom det finns minst en på var gata, snart sagt, men en stor mängd äro dock underfullt sköna och stämningsfulla. Oftast ha de en rogivande, andaktsväckande mystik i sig, som verkligen griper en antingen man är hedning och kättare eller kristen av ena eller andra religionsläran.

Främst står ju Sankt Peterskyrkan, den största i världen. Den är så stor, att den rymmer en hel rad av sidokapel, stora som vanliga stora kyrkor. Den ser ut som kunde den hysa alla människor i hela världen. När tiotusen människor voro där, var det bara en liten del av kyrkan som tycktes en smula fylld av folk!

Nu mera kommer påven sällan ned i Peterskyrkan från sin bostad i vatikanen. Och när han någon gång gör det, måste man ha tillåtelse till inträde för att få närvara.

Nyligen hände denna sällsynthet. Det gällde den viktiga förrättningen att till helgon upphöja en fransk kvinna, som i revolutionens dagar skyddat och hjälpt prästerna. För övrigt hade hon varit öm mot fattiga barn och gjort mycket gott.

Nu var hennes bild, föreställande henne i himmelns sky bland änglarna, uppsatt i koret. Hela koret var som ett stjärnvalv av elektriska lågor. Hundratals kristallkronor prydde ingången till koret och alla pelare i hela mittskeppet voro klädda med guldfransade röda sidenbonader.

I all denna ståt kom påven, buren i en högkarmad stol ovanom folkets huvuden. Han var omgiven av sitt s. k. "Schweizergarde" med hillebarder och lysande uniformer och utdelade gång på gång välsignelsen med högra handen. Han såg slö och kätigt ut och föga sympatisk.

Som bekant kallas påven av de rättrogna "Kristi ståtåhållare på jorden". När man tänker på den fattige timmermannsönnen i Nazareth och så ser all denna världsliga flärd, tor namnet sig som en blodig ironi.

För övrigt är det synd om påven. Han var en beskedlig lantpräst, som älskade naturen och ingalunda åträdde denna höga värdighet med vilken följer förbudet att vistas utanför vatikanens och Peterskyrkans område.

Nu går han på sina trädgårdsgångar och får varken se oxar eller kor, grisar eller getter och inga bördiga vinfält, inga vajande sudesfält. Han var en hederlig bonde, som gärna kunde fått bliva där han var, stackare.

Nu lär han vara så gripen av anarkistfruktan, att hans liv blir ytterligare plågat av det.

Det är ej underligt, att han så är, ty det har verkligen börjat jäsa oroväckande i de undre folklagren i Italien. Missnöjet växer med våldsamt fart. Alla inse att från kyrkohäll möter den farligaste fienden till folkets befrielse.

Prästerna ha tusen sätt att hålla vidskepelsen vid makt. Och vidskepelse — gränslös vidskepelse — blomstrar här på religionens mark till fromma för kyrkornas kassor. Den som läst Selma Lagerlöfs "Antikrists mirakler" minns nog "il santo bambino" — det heliga barnet, som bäres omkring till de sjuka för att bota dem. Det är en trädocka, full av dyrbara smycken, påhängda från alla håll.